

Iz sodno-zdravniške prakse.

Piše med. dr. Fran Zupanc.

(Dalje.)

Dodatno na razgovor o sodno-zdravniškem presojanji poškodb na „živem“ po smislu avstr. kaz. zak. treba še omeniti določbe § 132 kaz. pr. r. Ta določba zahteva, da zvedenca izrečeta, „katere izmed najdenih telesnih poškodb ali pokvar na zdravji je ali same na sebi ali po njihovi skupni moči brezpogojno ali v posebnih okoliščinah danega slučaja šteti za lahke, težke ali življenju nevarne poškodbe“.

Čisto umevno je in pripeti se v istini tudi dostikrat, da je skupni učinek več poškodb „težka poškodba“, četudi so posamezne poškodbe „lahke“. Posameznim udarcem s palico, s šibami, z bičem gotovo ne moremo pripisovati posebne važnosti, a vendar njihova skupna moč včasih provzroči težka, da še celo smrtno nevarna znamenja; zajedno krvavenje iz več ran poškodovanca lahko spravi v smrtno nevarnost, a izguba krvi iz jedne same rane ne bi morda imela takih posledic. Takšen kombinovan učinek provzroči lahko hudo ravnanje jedne same osebe, no največkrat je pa pri takem hudodelstvu vdeleženih več oseb (n. pr. pri tepežih), in na to ozira se tudi § 157 kaz. zak., ki določuje, da je vse, kateri so se pokvarjenca lotili, tako da je nastopila težka poškodba zgol po zjedinjenih naslednjih poškodb ali hudega ravnanja, spoznati krivimi hudodelstva „težke telesne poškodbe“.

Bolj težko je tolmačiti brezpogojno lahke, težke ali življenju nevarne poškodbe ali pa take poškodbe, ki so zgol zaradi raznih okoliščin slučaja dobile te znake.

Uže omenjeni § 132 kaz. pr. r. zahteva, da zvedenec pove, kakšni učinki navadno izhajajo iz poškodb te vrste in kateri učinki so v istini nastopili v konkretnem slučaju. Po § 129 kaz. pr. r., ki govori o poškodbah, po katerih je nastopila smrt, izreči mora mnenje, „je li dejanje bilo smrti krivo *a)* uže samo po sebi sploh, *b)* vsled tega, ker je poškodovanec osobno bil take narave ali v posebnem stanu, ali *c)* zaradi naključbenih okoliščin, v katerih je bilo storjeno ali *d)* po vmesnih vzrokih, ki so se

po naključbi pritaknili, katerim je pa vender ono dejanje povod ali izvir dalo, in ali bi se zadnjič *e)* smrt bila dala s pravočasno in primerno pomočjo odvrniti.“

Ako pretehtujemo in primerjamo oba navedena paragrafa, katera imata jeden in isti smoter, pojasniti namreč na vse strani okolnosti, katere lahko vplivajo v konkretnem slučaju pri smrtnih in nesmrtnih poškodbah, uvidimo takoj, da treba pod brezpogojno težke in smrtnonevarne poškodbe uvrstiti samo take poškodbe, ki so uže „same na sebi“ to postale, da pa je nam „za pogojno ali za zgolj vsled posebnih okolištin težke ali smrtnonevarne poškodbe“ označiti tiste poškodbe, ki se takisto značijo še le po okolištinah, naštetih pod *a)* do *e)* v § 129 kaz. pr. r.

Razmotravajmo torej te okoliščine in sicer zajedno oziraje se na poškodbe, ki jih je pretehtavati na živem in na mrtvem telesu.

Uže po samem zakonu treba je v čisljih imeti dvoje: 1.) je li bilo dejanje, katero je povzročilo poškodbo, takšno, da je po njem samo ob sebi (brezpogojno) nastopila poškodba? in 2.) je li daljnji razvitek oziroma izid poškodbe zavisen jedino le od poškodbe same na sebi ali pa morebiti od drugih okolištin?

Ad 1.) Ako je bila poškodba storjena z veliko silo in s takim orodjem, da je mogel in moral zločinec znati uže po splošnih svojstvih orodja, da z njegovo uporabo lahko nastopajo težke ali smrtnonevarne poškodbe, takrat potrdimo takoj to vprašanje. Zaničali pa bodemo tedaj to vprašanje, kadar povzročijo primerno neznatne sile n. pr. zaušnica, sunki s pestjo i. t. d. težko, življenju nevarno ali pa še celo smrtno poškodbo, zlasti ako se še izkaže, da so dale le prav posebne telesne razmere, katerih pa zločinec ni poznal, povod tako izvenrednemu in nenadnemu izidu hudega dejanja. Take razmere je smatrati in ocenjevati po smislu kazensko-pravdnega reda za „osebno naravo“. Takó je tolmačiti, kadar je bil n. pr. neznanen udarec na glavo z roko ali pestjo povod nesrečnemu izidu. Werner pripoveduje nastopni slučaj: V prepiru udarjen je bil mož, sicer krepak, s pestjo prav neznatno v zatilje in se je na to takoj mrtev zgrudil. Ko ga raztelesijo, najdejo na čvrsti opni mo-

žganov¹⁾ dokaj velik mesnik²⁾ (sarcoma) kateri je prav pod udarjenim mestom uže lobanjsko kost prejedel. — Za „osebno naravo“ je smatrati n. pr. krvno (krvnotočno) vnetje čvrste opne možganov, katero nahajamo tolikokrat pri pijancih; tu često z najmanjšim pretresom raztrgaš prenežne žilice, iz katerih sestojajo vsled dolgotrajnega vnetja čvrste opne možganov na njenem površji nastale mrenice. — Semkaj je nadalje prištevati kronične bolezni v glavi, sosebnost razna vodoglavna stanja.³⁾ Štirinajstletnega dečka, vodoglavca⁴⁾ je drug deček pahnil s komaj pol metra visoke klopi, tako da je prvi dokaj trdo priletel s sednico (gozo) na tla. Četudi se ni čisto nič na glavo poškodoval, vendar je takoj omedlel, dobil krč ter v jedni uri umrl. Ko so ga raztelesili, ni bilo moči drugega najti, nego veliko vodoglavnost. Isto tako govorili bi takrat o „posebni osebni naravi“, ako bi po neznatnem sunku ali udarcu n. pr. zabrekla odvodnica⁵⁾ se raztrgala ali če bi počilo črevesno ulé.⁶⁾ — Semkaj tudi sodi izvenredna krhkoba kostij, potem krvavenost⁷⁾ a tudi razne druge akutne in kronične bolezni, jetika, otrovanje z alkoholom (alkoholizem) i. t. d. Pod b) š-a 129 kaz. pr. r. navedeni pojem „posebnega stana“ poškodovančevega se ne ozira na takšno stanje, katero je uže komu prišlo v navado, ozira se očividno samo na prehodna stanja, v katerih je bil kedo prav takrat, ko je bil poškodovan. Semkaj bi morebiti lahko bilo prištevati nosečnost v troblji⁸⁾ (v jajevodu), ker pri tem stanu včasih uže po neznatnem sunku v trebuh počí dotična zelo nabrekla troblja.

Ad 2.) Dostikrat, sosebnost kadar traja pokvara zdravja ali nezmožnost za poklic izvenredno dolgo, treba je po pravem vzroku nepovoljnega izida poškodbe gledati v posebnih samoosobnih (individuvalnih) ali pa tudi postranskih momentih. Samoosobni so uže navedeni pri razpravi o „posebni osebni naravi“. Za postranske momente pa je smatrati n. pr. gnili prisad (smetljaj), če ni bil utemeljen v svojstvu dotične poškodbe same na sebi, če je torej nastopil iz vnanjih okolnostij, slabe obveze ali

¹⁾ *Harte Hirnhaut, Pacchymeningitis haemorrhagica.* ²⁾ *Muskel fasergeschwülst.* ³⁾ *Hydrocephalische Zustände.* ⁴⁾ *Hydrocephale.* ⁵⁾ *Aneurysma arteriosum.* ⁶⁾ *Geschwür.* ⁷⁾ *Bluterkrankheit.* ⁸⁾ *Tubenschwangerschaft.*

pa, kadar se je rana pozneje okužila¹⁾. Brez dvojbe sodijo tudi patologični procesi, ki se pridružujejo poškodbam, n. pr. prisadi, gnojna kri, odrevenelost²⁾ med slučajno nastopile komplikacije, pri katerih pa bode vsekakor zelo težavno, navadno nemožno določiti, so li take komplikacije provzročile očitvidno vnanje zlo ali pa vplivi, katerim često ne vemo naravi in razvitka.

K postranskim momentom prištevali bi nadalje tudi to, ako se poškodovanec premalo ali pa čisto nič ne varuje. Po tem vpraša se prav dostikrat. Tu ne smemo prezirati, da poškodovanec morda ni mogel čisto nič slutiti preteče nevarnosti, ker so se utegnili iz početka pojavljati le prav nezatna znamenja; saj še zdravnik iz početka lahko prezre važnost poškodbe, seosebno pri poškodbah na glavi, tako da mu često šele poznejšnja znamenja, rekel bi, pravi sled pokažejo.

Če se vpraša po tem, bi se li bila dala odvrniti smrt s pravočasno in smotru primerno pomočjo, umeti je to vprašanje samo tako, da se morda sploh ni iskala zdravniška pomoč, četudi jo je bilo moči dobiti še pravočasno, da je torej nepovoljni izid provzročen bil zaradi tega ali pa zaradi neprimerne pomoči. Vprašanje to je moči tolmačiti samo v navedenem smislu, drugače pač ni lahko uvideti, kako naj bi le količ kaj vplivala na kazensko-pravno označenje n. pr. izjava, da bi bilo moči koga oteti smiti, ki je bil vboden v obvratno³⁾ ali bedrno⁴⁾ odvodnico, ako bi bil zdravnik takoj na mestu ter podvezal žilo; zvršujejo se namreč, kakor znano, take poškodbe navadno v razmerah, da pač ni govora o takojšnji zdravniški pomoči.

Sodno-zdravniško presojanje nesmrtnih poškodb po smislu novega načrta kazenskemu zakonu.

A) Težka poškodba na telesu.

Uže prvi pogled na § 236 načrta kaz. zakonu prepriča nas takoj, koliko natančneje določen, koliko bolj zožen je pojem „težke poškodbe na telesu“ po smislu tega načrta v primeri s

¹⁾ *Inficirt.* ²⁾ *Starrkrampf, tetanus.* ³⁾ *Halsschlagader, carotis.* ⁴⁾ *Schenkelader, femoralis.*

pojmom „težke poškodbe“ po smislu § 152 sedanjega kaz. zak. V le-tém ni nikjer pojem „težke poškodbe“ določno omejen, in torej je bolj ali manj prepuščeno zdravniku, da si ga on tolmači po svoji volji, toda načrt kaz. zak. smatra samo takrat „poškodbo na telesu“ za „težko“, ako je provzročila gotove v § 236 izrecno zaznamovane posledice. V prihodnje torej ne bode, kakor sedaj, določiti zdravniku, kaka je poškodba — je li „lahka“ ali „težka“ — nego izjaviti se mu bode samo o tem, so li nastale posledice, zaradi katerih kaz. zak. smatra in kaznjuje poškodbo za „težko“.

Dotične posledice, katere se v obče zlagajo s posledicami, ki so nam uže znane iz § 156 sedanjega kaz. zak., so te-le:

a) „Izguba važnega telesnega uda“, tako n. pr. lahti, roke, bedra, noge in nosa. Izgubo drugih udov, n. pr. več ali celo vseh prstov jedne roke, treba bode ali oznameniti po svojstvu konkretnega slučaja za izgubo važnih udov, ali pa jo uvrstiti pod pojem „trajno skaženje“; izguba posameznih členov na prstih pač ne bode imela take važnosti. Tudi iz načrta kaz. zak. ni povse razvidno, kaj prav za prav misli zakon z izgubo navedenih udov, namreč ali samo njihovo popolno odločitev od trupla ali pa tudi uže to, da niso delj za rabo; sodni zdravnik ne bo opustil, da ne bi povdarjal jednakega pomena nazadnje navedene posledice s prvo, in to tem manj, ker so tudi pravniki svoje jednako mišljenje v tej reči uže s tem dokazali, da so predlagali k dotični določbi še dodatek „ali da postane laket ali roka, bedro ali noga trajno neporabna“.

b) Izguba vida na jednom očesi ali pa na obeh. Z obliko, v kateri se izraža ta pojem, prenehajo gore navedene težave, ki so nastajale iz dotičnih določeb dosedanjega kaz. zak. Res ni moči povse omejiti pojma „izgube vida na jednom očesi ali na obeh“, pomišljal se pa vender ne bo nijeden zdravnik določiti uže tedaj „izgubo vida“, ako dotičnik znabiti z naporom in trudom še lahko razlikuje večje reči; ali primorani bi namreč bili zanikavati še takrat „izgubo vida“, ako bi ga ne preostajalo več, nego li kvantitavni občut za svetlobo. Kadar je torej dvomno odločiti se za to, je li pokvarjenje vida smatrati za izgubo tega čuta, razložili bomo sodniku oziroma porotnikom pomen takega pokvarjenja; od sodnika, kateremu je pri določitvi kazni uvaževati vse razmere in okolnosti, zavisi potem, ako se dotična po-

škodba ni smatrala za „težko telesno poškodbo“, da on odmeri najvišjo kazen, katera je ustanovljena za „ne težke“ spoznanim poškodbam.

c) Kar se tiče izgube sluha, govora, plodovitosti (plodnosti) in rodilne zmožnosti, opozarjamo na to, kar je uže povedano z razmotravanjem enakih določb sedanjega kaz. zak.

d) Hiravost¹⁾ in ohromelost²⁾.

Pojem „hiranja“ je razmotravan uže spredaj in navedeno velja tudi tukaj. Sedanji kaz. zak. (156, b) govori o trajnem hiranji, načrt kaz. zak. pa nima več tega dodatka. Nastaja torej vprašanje, kako je umeti hiranje po smislu načrta, je li to namreč neozdravna nadležnost, ki ima gore navedena svojstva, ali pa splošna, tudi uže delj časa trajajoča kronična bolehnost, akoprem jo je še moči popolnem ozdraviti. Bržkone ima načrt v čislih le-tó navedeno stanje; v nemški zakon namreč tudi ni bil vsprejet nasvetovani dodatek „trajno“ z obrazložbo: „ker stanje hiranja uže samo na sebi itak tirja daljšnjo dobo, in nasvetovani dodatek bi torej lahko dajal povod omahljivemu tolmačenju“.

Raznovrstne težave provzročeval bode vsekakor izraz „ohromelost“. V fizijologičnem smislu značimo z izrazom „hromota“ izgubo skrčljivosti mišic, ki nastopi po moteni inervaciji, vzrok za to pa lahko tiči v osrednjem organu ali pa v kakem obkrajnem delu trupla. Tudi govorimo običajno takrat o hromoti, kadar dotičnim gibalom³⁾, ki se sicer še trupla drže, ni moči več delovati, tako n. pr. o hromoti polovice trupla (paraplegija, hemiplegija), o hromoti jezika mišic zapornic⁴⁾ i. t. d.

Nekoč je po bodeži v laket in vsled njega po splošnem gnojnem vnetji⁵⁾ postala dotična roka nerabna, in tu se je izjavila Berolinska znanstvena deputacija, da je „nezmožnost gibal na truplu za ona gibanja, za katera je uže naravno urejeno, kratko označiti za „hromoto“, naj tiči ovira za gibanje v kakem osrednjem ustroji ali pa kakem obkrajnem delu trupla“. Akoprem trde tudi pravniki, da ta definicija prija povse tudi smislu zakona, vender vidi se Hofmannu preveč splošna, ker po

¹⁾ *Verfall in Siechthum.* ²⁾ *Verfall in Lähmung.* ³⁾ *Bewegungsorgan.*
⁴⁾ *Schliessmuskeln.* ⁵⁾ *Phlegmone.*

njej, pravi on, bili bi prisiljeni vsako zrast¹⁾ v sklepu tudi smatrati za „hromoto“; to pa vender nikakor ne gre. Pač pa se Hofmann z navedeno definicijo popolnem ujema, kolikor se tiče gibkosti²⁾ mišic; za pojem „hromote“ je namreč končno čisto brez pomena, na kak način so izgubile mišice skrčljivost. Hofmann misli torej, da bi bilo najumestniše opustiti vsekakor premalo določeni pojem „hromote“ ter nadomestiti ga morda s pojmom nerabnosti gibal trupla.

Še druga težava za uporabo pojma „ohromelosti“ izvira odtod, ker nikjer ni povedano, kateri deli trupla morajo biti hromi, oziroma nezmožni gibati se, da je takšno stanje smeti smatrati za „ohromelost“. Ne znamo, nam je li tu misliti na hromoto celih polovic trupla ali vsaj večjih vrst mišic, oziroma delov telesa (okončin), ali pa je moči pod ta pojem uvrstiti tudi že hromoto posameznih mišic? Zaman iščemo v zakonu opore v tej reči; stoprav iz zveze navedenega paragrafa in iz tega, da se „ohromelost“ stavlja v jedno vrsto s „hiravostjo“ ter z ostalimi v § 236 načrta kaz. zak. navedenimi težkimi posledicami, posneti se da, da smemo pod navedeni pojem uvrstiti hromote, ki imajo že večji pomen. Takéga pomena pripisovati pa ni moči izključivo le hromoti večjih delov telesa, ker tudi posamezne hrome mišice motijo dostikrat prav zelo splošne funkcije; spominjati se treba samo na hromoto mišic zapornic odprtine mastnikovega črevesa³⁾ ali sečnega mehurja.⁴⁾

Konečno tudi pri „ohromelosti“ ni določeno, katera stanja treba semkaj uvrstiti, namreč: ali izključivo le hromoto, ki ni več ozdravna ali pa tudi hromoto, ki uže delj časa traja, a vender utegne preiti; tudi tukaj velja torej vse tisto, kar je bilo uže navedeno pri hiravosti.

e) Obolenje duha.⁵⁾

V razgovoru o prehodnem in o stalnem motenji duha po poškodbah v smislu §§ 152 in 156 b) sedanjega kaz. zak. povdarjano je bilo uže itak vse, na kar se tu treba ozirati. Nova zakonska določba odlikuje se s tem od navedene, da v njej ni več razlike med prehodnim motenjem duha in takim „brez ver-

¹⁾ *Ankylose.* ²⁾ *Bewegungsfähigkeit* ³⁾ *Sphincter ani.* ⁴⁾ *Sphincter vesicae urinae.* ⁵⁾ *Verfall in Geisteskrankheit*

jetnega okrevanja“, to pa zopet svedoči, da se vzprejemši pojma „hiravosti in ohromelosti“ tudi ni izkjučivo mislilo le na neozdravna stanja takih vrst.

f) Trajno skaženje. Tudi o teh določbah velja vse, kar je bilo o tem uže gore omenjenega.

(Dalje prihodnjič.)

Iz pravosodne prakse.

Civilno pravo.

a) „Mala fides“ prvega zvršilnega kupca nepremičnine, ki se je pozneje vnovič prodala.

Dné 29. julija 1884 kupil je V. S. na javni zvršilni dražbi prej C. K. u lastni $\frac{1}{24}$ delež posestva vložkov št. 384, 385 in 388 kat. občine Loke. Ta prodaja se po pomoti v zemljiški knjigi ni zaznamovala, tudi kupec ni izpolnil zvršilnih pogojev, in cela stvar je zaspala, ne da bi bil kdo interesentov prosil relicitacije.

Z odlokom c. kr. okr. sodišča v L. z dne 6. avgusta 1888, št. 4278 dovolila se je bratovščini rožnega venca v L. vknjižba zvršilne zastavne pravice za tirjatev v znesku 225 gld. s prip. na celo imenovano posestvo ter pozneje z odlokom z dne 8. oktobra 1888 št. 5381 tudi zvršilna prodaja celega posestva, torej tudi uvodno omenjenega $\frac{1}{24}$ deleža.

Kupil je posestvo na zvršilni dražbi dne 28. novembra 1888 T. K.

Pripomniti treba tu, da je V. S. kot vknjiženi lastnik drugega $\frac{1}{24}$ deleža in pa kot kurator C. K-jeve zapuščine obveščen bil o tem zvršilu, da je pri dražbi dne 28. novembra 1888 celo intervenoval, položil varščino ter dražil. A tudi c. kr. finančna prokuratura v Lj. kot zastopnica bratovščine zvršiteljice je morala znati za uvodno omenjeno odprodajo, ker je spravila 1884. l. na dražbo C. K-jev $\frac{1}{24}$ delež ona sama kot zastopnica erara.

Proti zvršilni dražbi celega posestva, opravljeni dne 28. novembra 1888, vložil je V. S. ničnostni rekurz trdeč, da je prodaja glede ravnokar omenjenega, uže leta 1884 odprodanega $\frac{1}{24}$ deleža neveljavna.